Robertas Žukovskis

Raudonės rezidencinės pilies teritorija

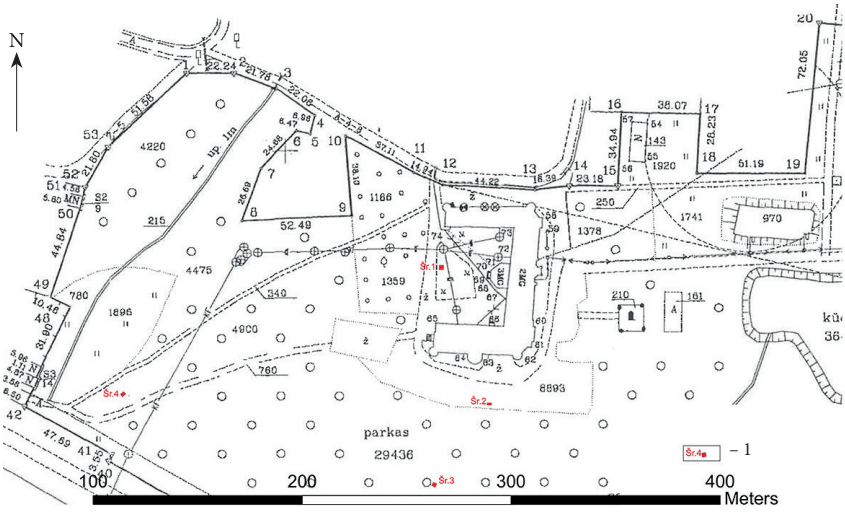
2018 m. rugsėjo 10–14 d. APC atliko žvalgomuosius tyrimus Raudonės rezidencinės pilies komplekso (UK 966) teritorijoje Pilies g. 1 (Jurbarko r., Raudonės sen.). Jie numatyti atliekant parko teritorijos tvarkymo ir projektavimo darbus. Tyrimų metu iškasti 4 šurfai (bendras 14 m^2 plotas) (1 pav.). Radiniai (34 vienetai) perduoti JKM.

Miško pirklys Krišpinas Kiršenšteinas (iš Prūsijos kilęs miško eksportuotojas) XVI a. pabaigoje Raudonėje pagal olandų architekto Nornhardto projektą pasistatė renesanso stiliaus įtvirtintus dvaro rūmus – pilį. XVII a. II pusėje didelius perstatymus atliko Lietuvos didysis iždininkas ir Lietuvos didysis sekretorius Jeronimas Krišpinas Kiršenšteinas (įkūrėjo anūkas), įrengęs čia savo rezidenciją. Tai buvo pilies klestėjimo metai. Vėliau, išmirus Kiršenšteinams, įsikūrė jų giminaičiai Olendskiai. XVIII–XIX a. jie keliskart perstatė pilį (daugiausia pagal klasicizmo tradicijas). 1811 m. pilį nusipirko Jekaterinos II favoritas grafas Platonas Zubovas, kuris daugiau keitė jos vidų, tačiau taip pat rekonstravo pilį, iškasė tvenkinius, pastatė neogotikinio stiliaus malūną. Dmitrijaus Zubovo duktė Sofija fon Pirch-Kaisarova 1854–1877 m. perstatė pilį. Ji įgavo neogotikos bruožų ir dabartinę išvaizdą. 1903 m. atliktas kapitalinis pilies remontas, tačiau per I Pasaulinio karą ji smarkiai nuniokota ir išgrobta. 1934 m. pilis parduota iš varžytynių – ją įsigijo Lietuvos Respublikos švietimo ministerija. Vėliau pilis perduota Lietuvos bankui. 1944 m. rugpjūčio 6 d. vokiečiai susprogdino pietinį didįjį bokštą. 1965 m. pilis atstatyta, joje įsikūrė Raudonės mokykla, 1968 m. atstatytas didysis bokštas.

2x2 m dydžio ***šurfas 1*** kastas iki 1,85 m gylio pilies V kieme, gėlyne. Iki 95 cm gylio buvo tamsiai pilkos ir rudos žemės sluoksniai su smulkiomis griuvenomis. Giliau – 40 cm

1 pav. 2018 m. žvalgomųjų tyrimų Raudonės pilies teritorijoje situacijos planas: 1 – šurfų vietos. R. Butrimaitės brėž.

Fig. 1. Situation plan of the 2018 evaluation on the grounds of Raudonė Castle: 1 – test pit sites.

storio stambių griuvenų sluoksnis. Nukasus šias griuvenas 1,42–1,7 m gylyje (H_{abs}47,69–48,06 m) atsidengė plytų mūras (2, 3 pav.). Šurfo P dalyje jis atkastas per visą šurfo plotį. Šurfo Š dalyje mūro plotis 1,45 m. Mūryta iš raudonų plytų, rištų kalkių skiediniu. Plytų matmenys: 29,5x13x7; ?x15x7; 27,5 (ne visas ilgis) x15x8 cm. Mūro apačia nepasiekta. Ties mūru 1,45 m gylyje (H_{abs}47,54 m) prasideda priemolio su smulkiomis griuvenomis sluoksnis. Aptiktas mūras veikiausiai yra rūmų V korpuso pamatinė dalis arba vartų kolonos pamatas. Jis datuojamas XVII–XVIII a.(?). Stambių griuvenų sluoksnyje 1–1,7 m gylyje aptikta XVII–XVIII a. žiestos buitinės keramikos, plokštinių koklių fragmentų.

2x1 m dydžio ***šurfas 2*** kastas pilies P pusėje, kalvos šlaito viršuje. R–V kryptimi orientuotas šurfas kastas iki 2,4–2,5 m gylio. Kasant šurfą tikėtasi aptikti spėjamų laiptų, vedusių prie apačioje buvusio fontano, liekanų. Raudonės seniūnas Česlovas Meškauskas papasakojo, kad šioje vietoje XX a. II pusėje buvo pilamas šlakas iš mokyklos katilinės bei kitokios šiukšlės. Toks sluoksnis kastas iki 1–1,2 m gylio. Giliau buvo tamsiai pilka žemė, maišyta su smulkiomis griuvenomis, retais degėsiais, moliu. Molio įžemis pasiektas 2,1–2,5 m gylyje. Spėjamų laiptų link fontano pėdsakų neaptikta. Veikiausiai šlaitas stipriai nukentėjo nuo liūčių bei buvo performuotas XX a. II pusėje.

2x2 m dydžio ***šurfas 3*** kastas P šlaito apačioje ieškant buvusio fontano liekanų. Šurfas kastas iki 0,9–1,1 m gylio. Po 30–40 cm juodžemio su retomis smulkiomis griuvenomis sluoksniu fiksuota ruda žemė su šaknimis. 0,8–1 m gylyje pasiektas įžemis – rusvas molis ir priemolis.

2x2 m dydžio ***šurfas 4*** kastas parko PV dalyje; dauboje, į V nuo įrengtų akmeninių laiptų. Šurfe ieškota seno kelio į pilį pėdsakų. Jis kastas iki 2,3 m gylio. Po juodžemio su šaknimis sluoksniu 20–30 cm gylyje (H_{abs}28,31–28,71 m) atkastas iš smulkių ir vidutinio dydžio lauko riedulių (15x10, 15x12, 20x15, 25x22 cm) sudėtas grindinys. Jis orientuotas ŠV–PR kryptimi, atkastas per visą šurfo ilgį (4 pav.). Frag-

2 pav. Šurfe 1 atkastas XVII–XVIII a. (?) mūro fragmentas iš R. R. Žukovskio nuotr.

Fig. 2. The fragment of a 17th–18th-century (?) masonry wall unearthed in Test Pit 1, as seen from the E.

3 pav. Šurfo 1 P sienelė iš Š. R. Žukovskio nuotr.

Fig. 3. The S wall of Test Pit 1, as seen from the N.

4 pav. Atkasto grindinio fragmento šurfe 4 vaizdas iš R. R. Žukovskio nuotr.

Fig. 4. View of the unearthed paving fragment in Test Pit 4, as seen from the E.

mentas tik 60–85 cm pločio. Nei V, nei R šurfų sienelėse grindinio fragmentų neaptikta, todėl grindinio plotis nenustatytas. Pilkoje smėlėtoje žemėje grindinio paviršiuje aptikta moneta: sidabrinis 16 mm skersmens (?) Švedijos Gustavo II Adolfo Elbingo šilingas (1621–1631).

Grindinys nebuvo ardomas. Jo pusėje 90 cm gylyje pasiektas gelsvo šlyno įžemis. Šurfo R pusėje kasta iki 2,3 m gylio. Iki 1,5 m gylio fiksuotas maišytas pilkos žemės, smulkių griuvenų, smulkių degėsių, kalkių skiedinio trupinių sluoksnis. Rastos kelios smulkios neglazūruotos molinių indų šukės; geležinių vinių fragmentai; švininiai lango (vitražo?) stiklo apvadų fragmentai. Giliau kasta pilka sausa smėlėta žemė be archeologinių radinių. Šurfo ŠR kampe šio sluoksnio storis 90 cm. Po juo pasiektas smėlio sluoksnis.

The Grounds of the Residential Castle in Raudonė

In 2018, a field evaluation (four test pits totalling 14 m^2) was conducted on the grounds of the residential castle in Raudonė (Jurbarkas District) (Fig. 1). A fragment of a 17th–18th-century (?) masonry wall was discovered in the castle's W courtyard and is probably part of the foundation of the palace's W building or the foundation of a gate column (Figs. 2–4). The remains of the fountain and the steps leading to it were not discovered in the test pits excavated on the hill's S slope and at its foot. A fragment of fine stone paving was discovered at the site of the suspected old road to the castle. It is difficult to decide from it whether this is part of a partially destroyed road or a fragment of a narrow path.